

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ

КЕКОВИЋ / ДИМИТРИЈЕВИЋ / ШЕКАРИЋ

**ЗОРАН КЕКОВИЋ
ИВАН Р. ДИМИТРИЈЕВИЋ
НЕВЕНА ШЕКАРИЋ**

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ

ХРЕСТОМАТИЈА

ISBN 978-86-80144-21-4

9 788680 144214

[ФБ]
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SECURITY STUDIES

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Приредили:
Проф. др Зоран Кековић
Иван Р. Димитријевић
Невена Шекарић

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ – ХРЕСТОМАТИЈА

Издавач
Универзитет у Београду – Факултет безбедности

За издавача
Проф. др Ивица Радовић, декан

Рецензенти
Проф. др Љубомир Стајић
Проф. др Радомир Милашиновић

Уредник
Проф. др Божидар Бановић

Лектура и коректура
Љиљана Цвијовић

Тираж
200 примерака

Припрема и штампа

office@cigoja.com
www.cigoja.com

ISBN
978-86-80144-21-4

Универзитет у Београду – Факултет безбедности, Београд, Господара Вучића 50.

Сва права задржана. Није дозвољено да ма који део ове књиге буде снимљен, емитован нити репродукован на било који начин, укључујући и фотокопирање, фотографију, магнетни упис или било који други вид записа, без претходне писмене дозволе Издавача.

Приредили:

Проф. др Зоран КЕКОВИЋ

Иван Р. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Невена ШЕКАРИЋ

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ

ХРЕСТОМАТИЈА

Београд, 2018.

САДРЖАЈ

Предговор	7
-----------------	---

Глава I

ПОЈАМ И АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

<i>Проф. др Зоран Кековић</i> Појмовно одређење и садржај корпоративне безбедности	13
<i>Проф. др Младен М. Милошевић</i> <i>Проф. др Мирослав Б. Младеновић</i> Управљање правним ризицима као елемент корпоративне безбедносне политике	39
<i>Проф. др Ненад Путник</i> Систем корпоративне безбедности: информациони аспекти.....	53
<i>Проф. др Ивица Ђорђевић</i> <i>Доц. др Ратко Љубојевић</i> Економски аспекти корпоративне безбедности.....	75
<i>Проф. др Зоран Кековић</i> <i>Проф. др Младен Милошевић</i> Криминалитет корпорација – криминолошки и културолошки аспекти.....	91

Глава II

МЕНАЏМЕНТ КОРПОРАТИВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

<i>Проф. др Желимир Кешетовић</i> Функционисање корпорација у кризним условима (кризне ситуације, кризно комуницирање и медији).....	119
--	-----

<i>Катарина Томашевић</i> Менаџмент људских ресурса у Министарству унутрашњих послова Републике Србије.....	145
<i>Слободан Спасић</i> Критеријуми ризика у управљању људским ресурсима према националном стандарду СРПС А.Л2.003 Безбедност и отпорност – Процена ризика.....	157
<i>Проф. др Драган Триван</i> Значај пословно-обавештајног деловања за корпоративну и националну безбедност	177
<i>Иван Р. Димитријевић</i> <i>Зоран Кучековић</i> Пословно-обавештајни рад усмерен на конкурентност.....	195
<i>Владимир Нинковић</i> Менаџмент континуитетом пословања	209
<i>Др Ђорђе Алчески</i> Корпоративна безбедност у цивилном ваздухопловству	231
<i>Проф. др Озрен Цигурски</i> Системско-структурни приступ у анализи и решавању безбедносних проблема корпорација: системски концепт	253
Препоручена литература.....	277
Белешке.....	279

ПРЕДГОВОР

Корпоративна безбедност један је од најинтересантнијих и најдинамичнијих сегмената модерног менаџмента компанија, око ког се с разлогом покрећу питања да ли се ради о својеврсној тајној делатности по узору на националну безбедност, или је у питању примарно корпоративна функција коју карактеришу специфична природа и садржај. Данас су неки од кључних и нераздвојних елемената корпоративне безбедности, поред традиционалних као што је физичко-техничко обезбеђење, и питања информационе безбедности, корпоративне друштвене одговорности, корпоративног управљања, управљања ризицима, континуитета пословања, кризног менаџмента, пословно-обавештајног рада итд. Све ове области чине једну комплексну структуру међусобних односа и процеса која нам говори о томе да се ради о изузетно битном сегменту савременог корпоративног управљања.

Чињеница је да је процес глобализације умногоме изменио развој и структуру корпоративног окружења, што је посебно видљиво на почетку 21. века, односно у доба убрзаног развоја информационих и комуникационих технологија. Стога је значај ових технологија недвосмислен и за област корпоративне безбедности. Посебно питање које је занимљиво за савремену корпоративну безбедност јесте заштита података и информација, која од компанија захтева успостављање посебних организационих целина које се баве заштитом огромних количина података које се свакодневно производе и чувају, али и успостављање специјализованих јединица које се у динамичном тржишном окружењу баве прикупљањем података о конкуренцији, тржишту, трендовима итд.

Управо због ових разлога, хрестоматија која је пред вама представља покушај да се универзитетској публици, а пре свега студентима Факултета безбедности, као и домаћој јавности, како стручној тако и широј, приближи ова изузетно занимљива област. Одлучили смо да одаберемо релевантне текстове домаћих аутора који се баве овом облашћу, како самим основним појмовима корпоративне безбедности, тако и њеним различитим аспектима, али и разноврсним питањима која се изнова појављују у пракси модерне

корпоративне безбедности. У готово свим текстовима највише је коришћена страна литература из области корпоративне безбедности и повезаних дисциплина, која према релевантности и актуелности може несумњиво да се сврста у висококвалитетну и веома актуелну.

У складу са захватом тема које су обухваћене хрестоматијом, одлучили смо да направимо две велике целине које, у зависности од нивоа општости, покривају различита питања корпоративне безбедности. Прва целина, *Појам и аспекти корпоративне безбедности*, обухвата пет текстова који пружају основна појмовна разграничења, садржински захват корпоративне безбедности, али и различите и актуелне аспекте, као што су правни ризици, информациони аспект, криминолошки и културолошки аспект, комерцијално-финансијски аспект итд. Друга глава, под називом *Менаџмент корпоративне безбедности*, пружа прегледе разноврсних, али актуелних питања карактеристичних за управљање корпоративном безбедношћу у савременим условима. Поред садржинског, односно тематског захвата, у погледу формалних услова хрестоматија је структурисана према захтевима важећих прописа Универзитета у Београду и Факултета безбедности, те сваки текст садржи сажетак са увидом у значај за област корпоративне безбедности, затим списак питања и задатака, преглед коришћене литературе и на крају списак препоручене литературе за употребу приликом израде семинарских радова, есеја, студија случаја или за припрему и реализацију других предиспитних обавеза.

У тексту „Појмовно одређење и садржај корпоративне безбедности“ (Кековић) корпоративна безбедност представљена је као корпоративна функција, али и као организациони систем, чиме је пружен увод у анализу имплементације системског приступа у решавању проблема из домена безбедности у корпорацијама у савременим околностима. Кроз ову анализу, у тексту је практично направљен преглед свих главних питања корпоративне безбедности која су обрађена у наредним текстовима, чиме се он с разлогом може сматрати уводним текстом хрестоматије. Након овог текста у коме су пружени основни појмовни и садржински елементи корпоративне безбедности, следе радови који се баве различитим аспектима овог појма. У раду „Управљање правним ризицима као елемент корпоративне безбедносне политике“ (Милошевић, Младеновић) представљена су одређења појма „ризик“ у теорији и у склопу постојећег међународног стандарда за управљање ризиком, а затим је направљен преглед различитих одређења правних ризика, анализиране су различите врсте ових ризика којима су изложене корпорације данас и на крају су представљени модалитети управљања овим ризицима у домену корпоративне безбедности. Текст под називом „Систем корпоративне безбедности: информациони аспекти“ (Путник) бави се про-

блемом информационе безбедности у савременим корпорацијама, и ова тема је обрађена кроз анализу односа корпоративне безбедности и информационих ресурса, анализу врста и субјеката претњи по информационе инфраструктуре савремених корпорација, и пружање смерница за пројектовање безбедносних политика у погледу заштите ових ресурса у савременим околностима. Рад „Економски аспекти корпоративне безбедности“ (Ђорђевић, Љубојевић) покрива значај економских аспеката корпоративне безбедности као фактора успешности пословних система, и ови аспекти анализирани су кроз концепт људске безбедности. У тексту „Криминалитет корпорација: криминолошки и културолошки аспекти“ (Кековић, Милошевић) аутори се баве анализом датих аспеката криминалитета корпорација и фокусирају се на све могуће корисне ефекте оних мера криминалне политике које су засноване на разумевању начина на које савремене корпорације функционишу.

Рад „Функционисање корпорација у кризним условима“ (Кешетовић) бави се кризним менаџментом у корпорацијама, са акцентом на кризном комуницирању и односима са медијима, а посебно са новим интернет медијима. Менаџмент људских ресурса у Министарству унутрашњих послова представљен је у истоименом тексту (Томашевић) у ком ауторка пружа преглед специфичности овог менаџмент процеса у склопу организационих целина Министарства. Након овог текста представљен је Национални стандард СРПС А.Л2.003 „Безбедност и отпорност – процена ризика“ у раду „Критеријуми ризика у управљању људским ресурсима“ (Спасић), у коме је пружен увид у сегменте процене ризика и критеријуме процене ризика у управљању људским ресурсима у компанијама. Обавештајном делатношћу у корпорацијама баве се аутори два рада. У првом раду, „Значај пословно-обавештајног деловања за корпоративну и националну безбедност“ (Триван), аутор се бави појмом пословно-обавештајне делатности, техникама и методама овог сегмента корпоративне безбедности, као и фазама овог процеса и упоредним искуствима развијених земаља. У другом тексту, „Пословно-обавештајни рад усмерен на конкурентност“ (Димитријевић, Кучековић), разрађен је настанак и развој ове корпоративне дисциплине, пружен је преглед најчешће коришћених одређења овог појма и преглед услуга које пружа овај процес у савременим корпорацијама. Рад под називом „Менаџмент континуитетом пословања“ (Нинковић) покрива настанак и развој истоименог процеса, програм менаџмента континуитетом пословања и анализу утицаја на пословање. У тексту „Корпоративна безбедност у цивилном ваздухопловству“ (Алчески) аутор се бави значајем обезбеђења у саобраћају и транспорту, примерима нелегалних поступака у ваздухопловству, међународном регулативом безбедности цивилног ваздухопловства и организацијом система обезбеђења на аеродромима у светлу нових безбедносних изазова, ри-

зика и претњи. На крају, рад „Системско-структурни приступ у анализи и решавању безбедносних проблема корпорација“ (Џигурски) разматра употребну вредност системског приступа у области корпоративне безбедности са акцентом на употреби системске динамике и генералне морфолошке анализе за пројектовање система корпоративне безбедности.

Хрестоматија је настала као резултат увођења истоименог предмета на трећу годину основних студија у школској 2016/17. години, кад смо у склопу припреме и реализације наставе на предмету прикупили велики број текстова домаћих и страних аутора ради пружања најбољих постојећих знања студентима кад је област корпоративне безбедности у питању. Имајући у виду чињеницу да смо заједно учествовали у реализацији предавања, вежби и предиспитних активности на предмету, стекли смо најшири могући увид у то шта је од садржаја из области корпоративне безбедности најбитније за студенте треће године основних студија. У том смислу, хрестоматија не обухвата само целине које испуњавају формалне захтеве садржаја предмета, већ пружају и теме које ће студентима помоћи да квалитетније приступе реализацији предиспитних обавеза, као што су семинарски радови, есеји и студије случаја.

Надамо се да ће, као први корак у обогаћивању наставног програма предмета, употреба ове хрестоматије у наредним школским годинама, заједно са пратећим наставним средствима (приручници, практикуми), створити услове да уз искуство из наставе и најбољу домаћу и светску литературу у овој области објавимо и универзитетски уџбеник којим ћемо започети утемељење области корпоративне безбедности у постојећим студијским програмима безбедности у Републици Србији. На крају бисмо се захвалили рецензентима, проф. др Љубомиру Стајићу и проф. др Радомиру Милашиновићу, на вредним сугестијама у процесу рецензије, ауторима који су написали текстове за хрестоматију и који су уступили своје раније објављене текстове, као и колегиницама и колегама који су нам својим саветима помогли да хрестоматија буде структурисана на овај начин и тиме на најбољи начин прилагођена наставном програму предмета Корпоративна безбедност.

Приређивачи,

У Београду, 2018. године